

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. מנין שלא יביא דבילה ובצק ויניחנה על האוזן כדי שיבא כלב ויאכלנה 1
- ב. את משמרת תרומתי ר"א סבר בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומ' טהורה ואחת תרומ' תלויה ואמר רחמנא עבד לה שימור..... 2
- ג. בבגדו בה כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה..... 5
- ד. דבר שאין מתכוין מותר ... הלכה כר"ש ... הלכה כר"ש דברייתא..... 6
- ה. הצורם אוזן בבכור ... נולד בו מום אחר ישחוט עליו..... 7
- ו. מי שהיתה לו בהרת ונקצצה טהור קצצה מתכוין ... עד שתפרח בכולו או עד שתמעט בהרתו מכגרים..... 9
- ז. חתן שנראה בו נגע נותנין לו ז' ימים לו ולאצטליתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל..... 10
- ח. מוכר עבדו לעובדי כוכבים ומת..... 11
- ט. כוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו משום דלא עבדא לאיסורא..... 12
- י. שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית ניטיבה נידירה לא תזרע למוצאי שביעית... נקטינן הטיבה ומת בנו זורעה..... 13
- יא. לדירה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן..... 13

דף לד.

א. מנין שלא יביא דבילה ובצק ויניחנה על האוזן כדי שיבא כלב ויאכלנה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר לעיל דף לג: שאפילו בגרמא אסור¹ להטיל מום בקדשים ובכלל זה הבכור², לפיכך לא יביא דבילה ובצק ויתן על גבי האוון כדי שיבא הכלב ויטלנו, ומ"מ מותר להניחו על הגג אע"ג שאפשר שיפול וישבר, ויהיה בו מום כיון שאין כוונתו לכך, אבל אם כוונתו לכך אסור³.

ב. את משמרת תרומתי ר"א סבר בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומ' טהורה ואחת תרומ' תלויה ואמר רחמנא עביד לה שימור

כבר התבאר במסכת יבמות דף עד. שהתרומה⁴ בין תרומה דאורייתא בין תרומה דרבנן, כגון ירקות, וכן חלה⁵ ותרומת מעשר וביכורים, ניתנת לכהנים לאכילה ולשתייה ולסיכה שהסיכה היא כשתייה שנאמר (תהלים קט פסוק יח) וַתָּבֵא כַמִּים בְּקֶרְבּוֹ וְכַשְׂמֶן בְּעֶצְמוֹתָיו, והשתייה בכלל אכילה,

¹ בערוך השולחן העתיד ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נא סעיף י – יב הקשה אמאי לא הביא הרמב"ם דין זה ובתו"כ דרשין ליה מ"כל מום" משמע שהוא איסור דאורייתא וכתב שאפשר שלדעת הרמב"ם אינו אלא אסמכתא ועיין מנ"ח רפז אות י וי"א כתב נמי שלדעת הרמב"ם אינו אלא איסור דרבנן אמנם ביראים סי' שמד [שפנ בדפו"י] כתב "תניא בבכורות פ' כל פסולי המוקדשין (לג ע"ב) בכור שאחזו דם מקיזין לו דם במקום שאינו עושה בו מום ואין מקיזין בו במקום שעושה בו מום דברי ר' מאיר וחכמים אומרים אף מקיזין במקום שעושה בו מום ואמרינן התם בקראי פליגי במטיל מום בבע"מ ר"מ סבר כל מום לא יהיה בו ורבנן סברי תמים יהיה לרצון פ' בראוי להקריבה הכתוב מדבר ורבנן כל מום לא יהיה בו מאי עבדי ליה מיבעי לגרמא דתניא כל מום לא יהיה בו אין לי אלא שלא יהיה בו מניין שלא יביא דבילה ובצק ויתן על גבי האוון כדי שיבא הכלב ויטלנו ת"ל כל מום יאמר מום ואמר כל מום ור"מ דדריש ליה למטיל מום בבעל מום לית ליה איסור גרמא וכו' אע"ג דקיי"ל בכתובות [נ"ז א'] הלכה כר"מ בגזירותיו הכא כרבנן קיי"ל וא"כ משמשע שלדין דקיי"ל כרבנן אית ביה איסור תורה ועיי"ש בתועפות ראם מאותו עד סוף הסי' ועיין ברדב"ז שם ה"ח ובערוך השולחן העתיד שם סעי' יא שאפילו אי נימא שיש בו איסור תורה מ"מ אינו לוקה וכמטיל מום אחר מום ומטיל מום בזמן הזה דלקמן (ועיין ברדב"ז שם שכתב סברא שלא יתחייב כיון שמי יאמר שיבוא הכלב ויאכלנה אמנם לפי"ז בגרמא שודאי יבוא ילקה אמנם משמע שם שהעיקר הוא שנתרבה רק לאיסור ולא למלקות)

² כיון דגרמא אסור ממילא דאמירה לעכו"ם לעשות לו מום אסור וחמירה מכל אמירה לעכו"ם שבכל איסורי תורה דקיי"ל אמירה לעכו"ם שבות ובכאן הוי כמעשה עצמו כיון דשיוותה תורה גרמא למעשה הוי אמירה כגרמא ולכן אפילו בזמנ"ז דהאיסור הוא מדרבנן לרוב הפוסקים אסור אמירה לעכו"ם כמעשה עצמו ואפילו בספק בכור אסור הטלת מום לא ע"י עצמו ולא בגרמתו ולא באמירתו. ערוך השולחן יורה דעה סימן שיג סעיף ג

³ שו"ע ונו"כ שיג א, ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נא סעיף ב – ד

⁴ רמב"ם הלכות תרומות פרק יא הלכה א

⁵ כמבואר שם מו כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

לאכול דבר שדרכו לאכול⁶, ולשתות דבר שדרכו לשתות, ולסוך דבר שדרכו לסוך⁷

לא יסוך יין וחומץ, אבל סך הוא את השמן הטהור ומדליק את הטמא. אבל שמן טמא אסור לסוכו⁸, שמצותו בשרפה, ועוד שהסיכה כשתי' והוי כאילו שותה שמן טמא וכן כהן טמא אסור לו לסוך שמן אפי' טהור שהסיכה כשתי' והוי כטמא ששתה תרומה וכ"ש זר שאסור לו לסוך שמן תרומה בין טמא בין טהור וחייב ע"ז קרן וחומש.

ואכילתה מצות עשה⁹ שנא' (ויקרא כב פסוק ז) וְאַחֲרַיִם יֵאָכֵל מִן הַקֹּדֶשִׁים פִּי לְחֶמְוָהּ הוּא וְאִסּוּר לְשׁוּרְפָּהּ וּלְהַפְסִידָהּ¹⁰ אם היא טהורה, ומ"מ אין זה חובה גמורה על הכהן לאכלה אלא שאם אכלה קיים מ"ע, ואם אין אוכלה ומניחה לרקוב נוהג בזיון בקדש ולכן צריך לאכלה.

התרומה¹¹ לכהן בין טהורה בין טמאה¹² אפילו נטמא הדגן או התירוש כולו קודם שיפריש ה"ז חייב להפריש ממנו תרומה בטומאה וליתנה לכהן שנאמר (במדבר יח פסוק ח) וְאֲנִי הֵנָּה נֹתֵתִי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי וגו' אחת טהורה ואחת טמאה, הטהורה נאכלת לכהנים והטמאה יהנו בשריפתה, אם היה שמן מדליקין אותו, וזהו הנקרא שמן שריפה בכל מקום¹³, ואם היה דגן וכיוצא בו מסיקין בו את התנור. אבל קודם שנטמא אסור לשורפה ואסור להדליק בשמן טהור שמכיון שראוי לאכילה ולסיכה הוי הפסד תרומה,

⁶ אבל דבר שאין דרכו לאכול כגון שמן בפ"ע אסור לאכל דהוי הפסד תרומה, עי' ברכות ל"ה ב' דהו"ל מזיק את התרומה ומש"כ הרדב"ז כאן דשמן חזי לאכילה ולשתי' היינו ע"י תערובות וע"ל פ"י הי"א. דרך אמונה ציון ס"ק טו.

⁷ ולא אמרי' דהוי מפסיד את התרומה דסיכה הוי הנאה כשתיה אבל לא יסוך את הכלים. ר"י קורקוס

⁸ חזו"א דמאי סי' ט"ו סק"א וכן מבואר ברדב"ז כאן דטמא אינו ראוי לסיכה

⁹ רבנו אליקים ביומא ע"ד ב' וכ"כ התו' בגיטין י"ג ב' ד"ה השבתוני

¹⁰ סה"ת ה' א"י

¹¹ רמב"ם שם פרק ב הלכה יד

¹² ואסור לזר ליהנות מתרומה בין טהורה בין טמאה בהנאה של כילוי דהיינו שמכלה אותה עי' זכנון שמאכילה לבהמה או שורפה וכה"ג אבל הנאה שאינה של כילוי מותרת ויש מחלוקת הראשונים אם הנאה של כילוי לזר איסורו מה"ת או מדרבנן

¹³ רמב"ם שם פרק יא הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ולכן¹⁴ טוב להכשיר אותם קודם מירוח¹⁵, כדי שתקבל טומאה ויהא מותר לשרפה. ולזר אסור להדליק שמן טמא ליהנות, ואסור בין לכהן בין לישראל להאכילה לבהמת כהן שמצות תרומה טמאה דוקא¹⁶ בשרפה

ובזמנינו שכולנו בחזקת טמאים אם התרומה הוכשרה בא' מז' משקין שהם יין, דבש דבורים, שמן, חלב, טל, דם, מים כלומר שבאו הפירות אחר שנתלשו במגע עם א' ממשקין אלו צריך לשרפן ואין לקוברם. ואם אין לו עצים לשרפה, קוברם שלא יבא לידי תקלה, אבל אסור להאכילה לבהמה, ואם מצפה שיהיו לו עצים למחר צריך להמתין. ומ"מ המנהג בזמנינו להקל בקבורה משום שטורח עלינו שרפתן וחיישי' שיבא לידי תקלה.

אבל אסור לקלקל בידים ואסור לסחוט תמרים ותפוחים וכו' ג' אלא קוברם כמות שהוא וכן אין ליתן לתוך השמן דברים הפוסלין מאכילת אדם וכו' ש' שאסור לקלקל כדי להשתמש בהן שמא יבא להשתמש בהן לפני שיתקלקלו ואפי' אם קלקלן י"ל דלא הותר לזר להשתמש עי"ז ולכן אסור לעשות בורית מהשמן ואם עשה אסור להשתמש.

וכ"ז בתרומה שהוכשרה כנ"ל אבל פירות שלא הוכשרו הרי הן תרומה טהורה ואסור לשרפן וכיון שכל הכהנים שבזמנינו הם טמאי מת¹⁷ שהי' באהל המת שא"א ליטהר אלא ע"י אפר פרה שאין לנו בזה"ז לכן א"א לאכל את התרומה, ותרומ"ע, וצריך לקוברם. ולא יקברם בכלי שמא ימצאם אדם אחר ויאכלם, אלא יעטפם בנייר ויכניסם לאשפה, ואסור לנהוג בהן מנהג בזיון ולא יטמאם אחר שהוכשרו, וי"א שאפי' בעודו טבל אסור לטמאות אחר מירוח גם בזמנינו שגורם טומאה להתרומה.

ומדינא כיון שאין הכהנים יכולין לאכלה מותר ליתנה לבהמת כהן אם לא הוכשרו אבל כיון שאין לנו כהן מיוחד ויש קצת פוסקים שתרומה בזה"ז דאורייתא וא"כ יש בזה איסור דאורייתא ואף שיש להקל בזה מ"מ אין להדר אחר נתינה אם אין הכהן רוצה בה אלא שנותן לבהמתו כדי לזכות את הישראל במצות נתינה, כיון שיש בזה עבירה לדעה מן הדעות

אין להניח את התרומה בכלי או במקום שמניח שאר האוכלין שמא ישכח ויאכלנה ויזהר לקבור התרומה במהרה שלא יבא לידי תקלה.¹⁸

¹⁴ רמ"א יו"ד שלא יט

¹⁵ דאח"כ אסור שגורם לה טומאה וכמ"ש בפ"ג דסוכה (ל"ה ב') מפני שמכשירה אבל קודם לכן מותר לגרום טומאה כיון שאין הפסד לכהן וכמ"ש בנדה ו' ב' תנן התם כו' חולין הטבולין כו' וה"ה כאן במירוח וכן תני בהדיא בתוספתא דחלה והביאו תוס' שם בד"ה נולד כו' ביאור הגר"א שם.

¹⁶ מצות שרפה בתרומה טמאה הוא מה"ת לרוב הראשונים ולכן אסור לאכילה בשום איבוד אחר רק בשרפה ואסור להטיף שמן לתוך נר חדש כדי לחזקו ולא לתוך המדורה ולא לתוך דבר המאבד. דרך אמונה שם ית

¹⁷ שא"א לשום כהן ליהדר מליגע בכלי מתכות נוי"א כל כלי

¹⁸ דרך אמונה שם ב קלט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ג. בבגדו בה כיון שפירש טליתו עליה שוב אינו רשאי למוכרה

כבר התבאר במסכת כתובות דף כג: וקידושין דף יח. שקטנה¹⁹ שהשיאה אביה ונתאלמנה או נתגרשה בחיי אביה, הרי היא ברשות עצמה אף על פי שעדיין היא קטנה, דכיון שנשאת יצאה מרשות אביה לגמרי ושוב אין לאביה רשות בה לעולם, אבל אם קדשה ולא השיאה ונתאלמנה או נתגרשה כמה פעמים מן הארוסין קודם שתיבגר, הרי לא יצאה מרשותו לגמרי שהרי הוא ובעלה מפירין נדריה, לפיכך כשמסתלק ממנה יד בעלה חוזרת לגמרי לרשות אביה.

המוכר את בתו²⁰ ויצאה בשנים, או ביובל, או בגרעון כסף, ועדיין היא קטנה, יש לו לחזור ולמוכרה פעם שנייה.

המקדש את בתו²¹ כשהיא קטנה, ונתארמלה או נתגרשה אינו יכול למוכרה, שאין אדם יכול למכור את בתו לשפחות אחר אישות, אבל מוכרה לשפחה אחר שפחות, כיצד מכרה לשפחות תחלה ומת האדון, וחזרה לרשות האב כשהיא קטנה, הרי האב מוכרה פעם שנייה.

ונאמר בפרשת משפטים (שמות כא פסוק ח) לא יִמָּשַׁל לְמִכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָּהּ במכילתא למדו מפסוק זה²² שיתר על אותן הדרכים שקונה בהן עצמה, כעבד עברי, אין האדון יכול למכור אמה העבריה ולא ליתנה לאיש אחר, בין רחוק בין קרוב, ואם מכר או נתן לא עשה כלום שנאמר (שמות כא פסוק ח) לָעַם נִכְרִי לֹא יִמָּשַׁל לְמִכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָּהּ, וכן עבד עברי לא יכול למכור

¹⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז לז ג

²⁰ רמב"ם הלכות עבדים פרק ד הלכה יד

²¹ רמב"ם שם הלכה יג

²² רמב"ם שם הלכה י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

לאחר ולא ליתנו, ויראה לי שלא²³ הוצרך הכתוב לאסור דבר זה [באמה] אלא מפני שיש לו ליעדה לבנו לכך נאמר לעם נכרי לא ימשול למכרה.

המאמר את בתו²⁴ ונתאלמנה או נתגרשה מן האירוסין, אפילו כמה פעמים, קודם שתבגור, כתובתה של אביה. נשאת, ונתאלמנה או נתגרשה מן הנשואין, אין לאביה בה כלום, אפילו בראשונה.

ד. דבר שאין מתכוין מותר ... הלכה כר"ש ... הלכה כר"ש דברייתא

כבר התבאר לעיל דף לג: על אף שאסור²⁵ לחבול בבכור אך אם יש צורך לרפואתו של הבעל חי שלא ימות, להקזו לו דם, מותר.

ואפילו שהוא סמוך למקום²⁶ שיכול לבא לידי עשיית מום, כגון שהוא סמוך לראש אזנו או לחוטם או לניב שפתיו שאין עתיד להתרפאות בו יכול להקזו לו ובלבד שלא יתכוין לעשות בו מום דקי"ל דבר שאין מתכוין מותר, ואם נעשה בו מום על ידי הקזה לא קנסוהו רבנן ונשחט עליו כיון דבהיתר הקזו לו הדם.

²³ כלומר דדבר פשוט הוא שלא ימכרו ממכרת עבד כלומר לימכר ולחזור אותו האדון למוכרו אלא שהוצרך לפרש כן באמה לפי שמצינו שנתנה לו תורה רשות ליעדה לבנו סד"א כיון שיכול ליעדה לאחר שאינו אדון מה לי בנו מה לי אחר קמ"ל. כסף משנה שם

²⁴ שו"ע ונו"ב אבהע"ז נה ז

²⁵ רמב"ם הלכות בכורות פרק ב הלכה יג, שו"ע ונו"ב שיג ו

²⁶ בט"ז ח כתב זהו כר' שמעון אבל הרא"ש והתוס' פסקו כרבנן דסבירא להו באם הוא שהקזה מצילתה מן המיתה ממילא אף קודם ההקזה חשיבה כבעלת מום והיינו מום עובר כיון שיש להרפואה ומ"מ מהני האי מום עובר שיכול להקזו ולהטיל עליה אפי' מום קבוע אפי' מדרבנן משום פסידא ולאחר המום שנעשה ע"י ההקזה אף על פי שהוא קבוע אין שוחטין עליו גזירה שמא לפעמים תוכל להתרפאות בהקזה במקום שאין עושה מום אלא צריך כאן מום קבוע אחר כדי לשחוט עליו ור"ש לא ס"ל גזירה זאת. ועיין דעת תורה שהביא מבית לחם יהודא שאין להחמיר כלל בדעה זו [שפסקו כרבנן בבכור] בזה"ז ע"ש [שכ' ובפרט שכל אחרונים פסקו שהלכה כר"ש]. וכן עיין בבבאור הגר"א שם דהרמב"ם וסובר דפלוגתא דמתני' וברייתא חדא היא דמ"ש בברייתא וחכ"א אף כו' ובלבד שיזהר שלא יעשה מום ור"ש מתיר אפי' יעשה אם אינו מתכוין והוסיף בברייתא שאם עשה שנשחט על כו' ואף על גב דחכמים ור"ש ס"ל דלהטיל מום בבעל מום שרי מ"מ מדרבנן אסור ומיהו כיון דמדאורייתא שרי מותר אף במקום כו' והלכה בשניהן כר"ש כמ"ש בגמ'. ושיטה אחרת לתוס' שם ד"ה אילימא כו' דבתרתי פליגי כו' וכ"כ הרא"ש והטור אלא שתמה למה פסק כר"ש ומפרש דשמואל פסק כרבנן ודבריו דחוקים ותמוהים וכי לא משבח בגמ' דאיפסיק כיחידאה הלא כל הש"ס מלא מזה אדרבה כי פסק כחכמים מתמחי פשימא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

וכן לענין שבת²⁷ אע"ג שאין עושין לצורך רפואתה של בהמה כל מלאכה, אפילו אם יש בה רק משום איסור דרבנן²⁸. אולם איסור שאינו נובע ממלאכת שבת, בין איסור תורה בין איסור דרבנן, אלא שחכמינו ז"ל אסרו לעשותו בגזירה לצורך רפואתו של האדם, מותר לעשותו לצורך רפואתם של בעלי חיים. ולכן מותר ליתן לבהמה בשבת או לבכור ביום חול תרופות, להזריק לה זריקה תוך שרירית, לטלטל מוקצה בשבילה, או לשים משחה על פצעה, אך יזהר שלא למרוח את המשחה, ויזהר בכל זה שלא לטלטל את הבהמה²⁹.

ויש להיוועץ במורה הוראה, מה מותר ומה אסור לעשות בשביל הבהמה. מותר לומר לנכרי לעשות אפילו איסורי תורה, כשיש חשש סכנה לבהמה, וגם כאשר היא חולה ואין סכנה לחייה, ואפילו כשיש לה רק צער, התירו לעשות למענה על ידי נכרי, ומשום צער בעלי חיים³⁰.

ה. הצורם אוזן בבכור ... נולד בו מום אחר ישחוט עליו

כבר התבאר במסכת גיטין דף מד. המטיל מום³¹ בבכור בידים או בגרמתו אף על גב דמן התורה מום הוא, הואיל ועשה עבירה קונסין אותו ואינו

²⁷ דהעיקר הוא כדעת המרדכי והשו"ע ואין לחלק בין איסור שבת לשאר איסורים דמה לי איסור סקילה ומה לי איסור לאו. בה"ל שלב סעי' ד איי"ש שהאריך בנדר אדם בהול על ממונו.

²⁸ מ"ב שלב ס"ק ו

²⁹ שיש"כ כז נו – נז

³⁰ בה"ל שם

³¹ רמב"ם הלכות בכורות פרק ב הלכה ז, שו"ע ונו"כ יו"ד שי"ג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בכורות

נשחט³² על מום זה, עד שיפול בו מום אחר מאליו. ואם נשחט י"א³³ שבדיעבד מותר השבר לאחרים ויש אוסרים³⁴ אף לאחרים.

³² רש"י פירש במשנתנו (בכורות ל"ד ע"א) דהצורם אוזן לא ישחוט דבכהן קא מיירי, ונראה מדבריו דאם עשה הישראל בו מום ישחוט עליו הכהן, דלכהן לא קנסוהו עבור הישראל, וצ"ל דשאני מקמנים ועו"ג דנתכוונו להתיר דאסור חכמים (שם ל"ה ע"א), משום דלאו בני חיובא נינהו, וא"כ ישילו מומים בכל הבכורות, לכן כדי למיגדר מילתא שיוהרו הכהנים בבכוריהן אסור חכמים לשחוט על מום זה, אבל ישראל גדול דבר חיובא, ומוזהר בעצמו על הטלת מום, דרחמנא גדרה בעדו, רק שנקנסו אותו שלא ישחוט עליו, זה דוקא בכהן עצמו שעבר והטיל בו מום, אבל משום ישראל לא קנסוהו לכהן, דלישראל אין פסידא בזה דלא ישחוט עליו. או"ש, שם אולם עיין לבושי שרד בשו"ע שם שכתב קצת משמע דליתנו לכהן אחר והוא ישחטנו אסור משום דקנסו חז"ל שלא לשחוט על אותו המום. ועיין שפתי דעת סימן צ"ט ס"ק י"ב גבי מלאכת שבת [ונו"ל], ומיהו בכור בצורם אסור לשחוט עליו, ואם עבר ושחט מותר הבשר לאחרים, עיין סימן ש"ג בש"ך [וכאן] עכ"ל. והמדקדק בדבריו יראה שכוון ג"כ אל מה שכתבנו ודוק. איברא בהתבואות שור בסימן ט"ז [ס"ק ז] גבי אותו ואת בנו שהביא השפתי דעת שם, מוכח דלא סבירא ליה חילוק זה, מדהביא ראיה דבכל איסור דאורייתא קנסו אף לאחרים מהך דצורם אוזן בכור, ומאי ראיה הוא והרי לשפתי דעת אפילו אי בכל בוכרא לא קנסו לאחרים, אפילו הכי אסור הכא לשחוט על מום זה, והרי במתניתין [בכורות לד, א] לא תני אלא דאין שוחטין, ואם עבר ושחטו מה דין הבשר לא מיירי כלל, אלא על כרחך סבירא ליה להתבואות שור דאי לא קנסו לאחרים מותר לאחרים אפילו לשחטו לכתחלה, ודלא כסברת השפתי דעת ודו"ק. ואף להתבואות שור סבירא ליה דבכל איסור דאורייתא קנסו אף לאחרים ולדידיה אפילו עבר ושחטו אסור הבשר לאחרים, ודלא כה"ש"ך כאן, וא"כ כל שכן דאסור לאחרים לשחוט, מכל מקום נפקא מינה היכא דלא עשה המום בעצמו רק על ידי אחרים, דכהאי גוונא סבירא ליה להתבואות שור שם דלא קנסו לאחרים, ע"ש שראיתו מהל' תורין (דמגנחין) [דמגנחין] ארמאין [כבא מציעא ריש ז, ב] ע"ש. א"כ מותר לאחרים אפילו לשחטו ודלא כהשפתי דעת. ואפשר דהשפתי דעת גופיה יודה בנעשה על ידי אחרים אף דלסברתו שם אין חילוק זה מוכרח, מכל מקום י"ל כך מסברא ודוק היטב. ויהיה א"כ בנעשה ע"י אחרים קולא להשפתי דעת דאפשר דלדידיה שרי גם לעושה המום לאכול ממנו, דהיינו זה שצוה לגוי לעשות המום ודוק. ואעפ"י שכתב שם השפתי דעת להוסיף על דברי התבואות שור דהוא הדין באמר לגוי דעבר על לפני עור הוה ליה כעושה בעצמו היינו בסירוס, מה שאין כן במום אחר לענין בכור, וכן אפילו צוה (לסרס) [לצורם] הבכור באוזן, דליכא לפני עור על הסירוס, כיון בלפני דלפני יכול אחר לשחטו על מום זה, כן נ"ל. ואף אם נבא לפקפק להתיר נגד השפתי דעת הנ"ל, מכל מקום נראה לענ"ד אם הישראל היה שונג כיון שמסר לעובד כוכבים כמה בהמות לסרסן בלפני דלפני וכהאי גוונא, ואח"כ נודע שהיה ביניהם בכור, אף דבאיסור דאורייתא קיימא לן דקנסין שונג אטו מזיד כמו שכתב הפרי חדש סימן צ"ט [ס"ק יב] וסימן (ט"ו) [טז] [ס"ק ג] שפיר יש לסמוך להתיר ליתנו לאחר ולשחוט מכמה טעמים ודוק. ודע דרש"י [בכורות שם ד"ה הצורם] פירש במשנה דצורם דמיירי בכהן, ע"ש, משמע דסבירא ליה דצורם דמי למבטל איסור ומותר לאחרים, משום הכי לא נפקא מינה בהאי דינא רק בכהן, דאי בישראל הא בלאו הכי צריך ליתנו לכהן, ואי דנפקא מינה דאסור הישראל לאכול ממנו כשיתן לו הכהן, זה אינו, דהא במשנה [שם] תני הרי זה לא ישחוט, אלא ודאי דמיירי בכהן, וקא משמע לן דכהן הצורם עצמו אסור לשחטו. ומוכח מדברי רש"י דלא להתבואות שור אלא דלא קנסו לאחרים, דאם לא כן מתוקמא מתניתין גם בישראל הצורם בכור שלו דאסור גם לכהנים מהטעם שכתב שם בתבואות שור. ומוכח ג"כ דלא כהשפתי דעת הנ"ל דלדידיה נמי מתוקמא אף בישראל, וקמשמע לן דאף שנותנו לכהן אסור לכהן לכתחלה לשחטו על מום זה, אלא ודאי סבירא ליה לרש"י דדוקא הצורם עצמו אסור לשחטו. ואני תמה על כל הפוסקים שהעתיקו הך דינא דצורם ולא אחד בהם שהזכיר דברי רש"י ז"ל דמיירי בכהן, וצ"ל דע"ד ודוק היטב בכל זה:

³³ ש"ך ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

דף לד:

1. מי שהיתה לו בהרת ונקצצה טהור קצצה מתכוין ... עד שתפרח בכולו או עד שתמעט בהרתו מכגרים

התולש³⁵ סימני טומאה בין כולן בין מקצתן הרי זה עובר בלא תעשה ולוקה שנאמר (ויקרא כד פסוק ח) השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים כאשר צויתם תשמרו לעשות שלא יתלוש או שיקוץ.

כיצד היתה³⁶ בו אחת מד' מראות שיש בצרעת עור הבשר³⁷ וקצץ אחד מהם דהיינו שקצץ אחת משתי השערות הלבנות או אפילו קיצר את גובה השיער עד שאין בו כשיעור³⁸ או שכוה³⁹ את המחיה כולה או מקצתה עד שנתנתה מראיתה⁴⁰ ולא נשאר בה שיעור טומאה שהוא כעדשה או שקצץ הנגע כולו מן הבשר⁴¹ הרי זה עובר בלא תעשה כנ"ל.

³⁴ אמרי ברוך שהקשה צע"ג דרך בבנו לא קנסו דליכא למיחוש לשמא יערים האב להטיל מום כדי שיהיה ראוי לאחר מותו לבנו, אבל לאחרים יש לאסור כדי שלא יערים להטיל מום שיהא בידו ליתן לאחרים וכן למד רע"א כאן שהוא דעת התבואת שור (סי' ט"ז סק"ז) דנראה מדבריו דס"ל בפשיטות דהכא אסור הבשר גם לאחרים

³⁵ רמב"ם טומאת צרעת פ"י ה"א

³⁶ רמב"ם שם

³⁷ וכמש"כ הרמב"ם דינים אלו שם פ"א ה"ב ואלו הן א. לובן עז ביותר שאין למעלה ממנו שהוא נראה בעור הבשר כשלג והוא הנקרא בהרת ב. ולובן שהוא כהה מזה מעט שנראה כצמר נקי של כבש בן יומו הוא הנקרא שאת ג. ולבן שבהה מן השאת מעט שנראה כסיד ההיכל הוא תולדת הבהרת ונקראת ספחת ד. ולובן שבהה מסיד ההיכל מעט והרי הוא כקרום ביצה היא תולדת השאת וגם זה נקרא ספחת ונולד בו אחת משלשה סימני טומאה שיש בצרעת עור הבשר כגון שנולד במראה שתי שערות לבנות שיש בהם שיעור לממאות או שנולד מחית בשר דהיינו בשר חי שאינו לבן כמראה נגע אלא לבן מגוון אחר או אדום או שחור כשיעור עדשה מרובעת או יותר או שהסגירו שבעת ימים ופשתה והוסיפה הבהרת או השאת או הספחת

³⁸ תפארת ישראל נגעים פ"ז אות מב

³⁹ שעל ידי שכווה את הבשר דהיינו שעל ידי האש נעשה הבשר החי כווייה הרי הוא מבטל את הטומאה מן המחיה וכמש"כ הרמב"ם שם פ"ה ובר"ב פ"ז מנגעים מ"ד

⁴⁰ רמב"ן בהשגות ל"ת שז

⁴¹ עיין במאירי שבועות ד ע"א שכתב "כגון שהיתה בו בהרת ותלש שער לבן שבה או הצרעת עצמה כדי שתראה כמו שלא פשתה או שתפחת מכגרים וכו' הואיל ומתכוין להיות הכהן מטהרו לכשראנו"

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בכורות

ואע"ג שלוקה⁴² בכל אופן שתלש או קציץ והועילו מעשיו מ"מ לפעמים מועיל שלא יטמא ע"י הנגע כיצד התולש סימני טומאה בלבד או שכוה את המחיה עד שלא בא אצל כהן הרי זה טהור וכן אם עשה כן בימי הסגר הרי זה טהור לאחר ימי הסגר, ואם תלשן אחר שהוחלט בהן הרי זה מוחלט כשהיה ואין לו טהרה עד שתפרח הצרעת בכולו או עד שתתמעט בהרתו מכגרים⁴³: ואם כוה את המחיה עד שפרחה בכולו וניכר שהלכה גם על מקום המחיה⁴⁴ שקציץ או שתתמעט מכגרים.

אבל קציץ⁴⁵ כל הבהרת כולה בכוונה ולא רק את סימני הטומאה קצצה אם קציץ כל הבשר החי המקיפה אפילו כחוט השערה אין לו טהרה עולמית⁴⁶ קצצה בצמצום כמו שהיא לא פחות ולא יותר אין לו טהרה עד שתפרח בכולו⁴⁷.

מי שנקצצה⁴⁸ בהרתו כולה שלא בכוונה טהור דכתיב (ויקרא יג פסוק מו) פֶּלַי יָמִי אֲשֶׁר הִנֵּנִי בּוֹ יִטְמָא, ולא ימים שהיתה בו בהרת ונקצצה.

**ז. חתן שנראה בו נגע נותנין לו ז' ימים לו ולאצטליתו
ולכסותו וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל**

⁴² שם ה"ב וערוה"ש הל' נגעים סי' צד סעי' יא

⁴³ כיוון שאפילו לא נתלש השער ולא נכוית המחיה, היה נטהר, מכיון דנתמעטה הבהרת מכגרים (ר"ב פ"ז מ"ד דנגעים)

⁴⁴ עיין בר"ב נגעים שם וז"ל "ומיהו עד שתפרח בכולו לא קאי אלא אתולש סימני טומאה, אבל כוונה את המחיה אינו נטהר בפריחה, שאילו היתה המחיה קיימת לא היה טהור בפריחה" ובאמת כן משמע בתוספתא שם פ"ג ולחכי בעינן שיהיה ניכר שהלך גם על המחיה שע"ז נטהר בפריחה (ערוה"ש שם סעי' יג)

⁴⁵ שם הלכה ג

⁴⁶ דקנסוהו רבנן מאחר שנתכוין לשרש אחריה (ר"ב ור"ש שם מ"ה) או משום שהזניח למקום אותו בשר החי המקיפה כאילו עדיין אותו בשר חי עומד שם והרי לא פרח ממנו (כסף משנה שם)

⁴⁷ הכא אין מועיל עד שתתמעט בהרת מכגרים, דדוקא גבי תולש סימני טומאה דרישא ונשארה הבהרת, התם שייך למתני עד שתתמעט מכגרים, אבל הכא הרי נקצצה כל הבהרת: (ר"ב שם מ"ה)

⁴⁸ שם ובר"ב פ"ז מ"ה דנגעים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסגרת בכורות

חתן שנראה⁴⁹ בו נגע נותנין לו כל שבעת ימי המשתה, וכן אם נראה בבגדיו או בביתו אין רואין אותו עד לאחר המשתה, וכן כל אדם⁵⁰ ברגל נותנין לו כל ימות הרגל.

שנאמר (ויקרא יד פסוק לו) וְצִוָּה הַכֹּהֵן וּפָנּוּ אֶת הַבַּיִת וּגו', אם המתינה תורה לדבר הרשות שלא יטמאו כליו קל וחומר לדבר מצוה⁵¹.

ח. מוכר עבדו לעובדי כוכבים ומת

כבר התבאר במסגרת גיטין דף מג: מד. שהמוכר עבדו⁵² לעובד כוכבים או לגר תושב, אם לא ברח⁵³, קונסים את האדון לפדותו עד עשרה בדמיו⁵⁴ ולכתוב לו גט שחרור להתירו בבת חורין,

ודוקא את האדון, אבל אם מת המוכר אין קונסין את היורש להחזיר את העבד לשחרור. ולכן אין קונסים בנו אחריו⁵⁵.

ו"א⁵⁶ שקנס זה שקנסוהו לפדותו עד עשרה בדמיו אינו אלא בא"י, ובב"ד סמוכין ככל דיני קנסות, וא"כ אינו שייך בזמן הזה שאין לנו ב"ד מומחים. וי"א⁵⁷ שזה רק בקנסות שחייבה תורה, אבל קנס זה כיון שחכמים תקנו קנס לעשות סייג לתורה, גובין גם בשאינם מומחים ושייך בזמן הזה.

⁴⁹ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק ט הלכה ח

⁵⁰ מעשה רקח דאי חתן אם הוא בתוך ז' תיפוק ליה דאפילו בחול גמור נותנין לו כל ז' ימי המשתה ואם הרגל חל לאחר ז' הרי פקע מיניה שם חתן והרי הוא שוה לכל אדם ועוד דרבינו פ"ז דשביתת יום טוב הל' ט"ז פסק דאין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חנו נהפך לאבל עי"כ ואי בחתן איירי הכא מהיכא תיתי ולמה יגרע משאר העם אלא ודאי דלכל אדם.

⁵¹ בפ"ק דמ"ק איכא מאן דמפיק להאי דרשא מקרא דוביום הראות בו ואמרינן מאי בינייהו אמר רבא דבר הרשות איכא בינייהו דלמאן דמפיק ליה מקרא דופנו אף לדבר הרשות ממתינין ורבינו ז"ל שפסקו כרבא הי"ל לבאר כל זה ואף אביי דאמר משמעות דורשין נראה דס"ל דלכ"ע אף לדבר הרשות ממתינין וכמ"ש התוס' שם (דף ח') ד"ה נפקא ובלאו הכי הי"ל לרבינו לפסוק כרבא נגד אביי ודו"ק. מל"מ שם

⁵² שו"ע ונו"כ יו"ד רסז פ

⁵³ כיון שהפקיע עבדו ממצוות קנסוהו חז"ל שייצא לחירות, ולפיכך אם ברח מהעובד כוכבים אין רבו יכול להשתעבד בו עוד וחייב לכתוב לו גט שחרור להתירו בקהל.

⁵⁴ ולא יותר ערוה"ש שם סעי' קכה

⁵⁵ כמסקנת הגמ' גיטין שם.

⁵⁶ שו"ע שם והוא דעת הרמב"ם

⁵⁷ ש"ך שם ס"ק קא בשם הרא"ש וכתב שם שכן דעת המור.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובמל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

ט. כוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו משום דלא עבדא לאיסורא

עוד התבאר בגיטין שם ובמסכת מועד קטן דף יג. שהמכין מלאכת דבר האבד במועד, ומת⁵⁸, אין קונסים בנו אחריו. ומותר אף לעשותה במועד, אם הוא דבר האבד⁵⁹. וכן אם אביו עשה כבר את המלאכה, ומת בטרם הפקירה בית דין, אין מאבדים אותה מהבן.

ואם מת לאחר שכבר הפקירו בית דין את המלאכה, ועדיין לא זכה בה אדם, אין הבן זוכה בה מדין ירושה, אף שכמובן יכול לזכות בה ככל אדם אחר, באחד מדרכי הקנינים בהם זוכים מההפקר. וכל שכן אם זכו בה כבר אחרים, שאין הבן יכול להוציאה מהם⁶⁰.

כל האמור כאן: הוא כשבית דין הפקירו, אבל אסור שמישהו ילך מעצמו ויזכה במלאכה שנעשה שלא כהוגן.

וכשאינו מלאכת דבר האבד נחלקו הפוסקים, יש שדעתם שדינו שווה למכין בדבר האבד ומת שלא קנסו בנו, ויש הסבורים שבזה קנסו את בנו אחריו כיון שגם כיון מלאכתו וגם עשה מלאכה האסורה. והעיקר כסברא הראשונה. ואין קונסים⁶¹.

בדיעבד כשעבר⁶² ועשה בחול המועד מלאכה שאסור היה לעשותה לפי שיכול היה להניחה עד לאחר המועד ולעשותה אז. כל שלא היתה מוכנה לעשותה מלפני המועד, יש מי שכתב שאין קונסים אותו לאבדה ממנו ולהפקירה. אך מכל מקום (מכיון שדומה במידה מסוימת ל"מכין"), אסור לו ליהנות ממעשיו, ולפיכך, מי שעשה גבינה באופן האסור במועד אין לקנסו להפקירה. אלא ימכרנה כפי מה שעלה הקרן, ולא ירוויח שלא ידנה מן האיסור.

⁵⁸ ש"ע ונו"כ תקלה א

⁵⁹ מ"ב שם כא

⁶⁰ מ"ב שם כ

⁶¹ מ"ב שם כא, וביאור הלכה ד"ה אם הוא

⁶² חוהמ"כ פ"ב קיב ועיי"ש בציונים והערות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLI17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

י. שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית ניטיבה נידיירה לא תזרע למוצאי שביעית...נקטינן הטיבה ומת בנו זורעה

עוד התבאר שם ושם שהמנכש שדהו⁶³ או גינתו מקוצים בשביעית, אפילו הם מחוברים, וכן אם סיקל שדהו או גינתו מאבנים כדי לתקנה שתהיה מוכנה למוצאי שביעית, אף על פי שאינו רשאי ועבר איסור בכך, לא קנסו אותו, ומותר לו לזרעה למוכרה או להחכירה במוצאי שביעית.

אך החורש את שדהו, או נרה כלומר חרש חרישה שמטרתה המתת הקוצים, או זבלה בשביעית, בין שזבלה ממש ובין שהכניס שם דיר של בהמות, ואפילו עשה כן כדי שתהיה יפה לזריעה במוצאי שביעית, קונסין אותו ולא יזרענה במוצאי שביעית, ואין חוכרין אותה ממנו אפילו לאחר שביעית כדי לזרעה אלא תהי בורה לפניו, כדי שלא ירויח מהעבירה שעשה, אולם אם מת יזרענה בנו שלא קנסו את בנו.

וכן אם מכרה אסור ללוקח לזרעה כדי שלא ירויח שיקפצו קופצים לקנותה, אולם אם מת יזרענה בנו שלא קנסו את בנו.

ואם עבר זרעה הזרעים מותרים ואפי' הוא עצמו עבר זרעה אין הזרעים נאסרין, אם אין בהן משום ספיחין, ומותר לחכור ממנו השדה אחר שנזרעה,

אם אחר רוצה לזרעה שלא בחכירות ובמכירה והבעלים לא ירויח מזה כלום מותר.

אם אחרים עשו שלא מדעתו, אין לקנסו אבל אם כיונו לטובתו ולדעתו הרי הוא כאילו עשה.

יא. לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן

⁶³ רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק א הלכה יג יד ובדרך אמונה שם

הלכות הדף היומי

מסגרת בכורות

מה שהתבאר שאם⁶⁴ עבר ועשה בבכור מום בידים או בגרמתו קנסוהו שאין שוחטין אותו על ידו עד שיפול בו מום אחר מעצמו, אם מת אין קונסין בנו אחריו⁶⁵, אלא שוחטין אותו על ידו.

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שיג א

⁶⁵ דלדידיה קנסוהו ולא לבנו ובגמ' שם אמרי' דאפי' במידי דלאו קנסא אלא דין תורה רק שהוא היזק שאינו ניכר אין בנו חייב אחריו. מ"ז שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

